

LIT3RATUS

Wydanie V

III Liceum Ogólnokształcące w Ostrołęce

Kochanowski odkrywany na nowo

Kochanowski odkrywany na nowo

Wszystkich naszych czytelników zachęcamy do zapoznania się z biografią tego niezwykłego twórcy.

Jan Kochanowski (1530–1584) urodził się w Sycynie w rodzinie szlacheckiej i zdobył świetne wykształcenie – studiował na Akademii Krakowskiej, a potem za granicą, m.in. w Padwie, gdzie zetknął się z filozofią humanizmu. Po powrocie do kraju przez pewien czas przebywał na dworze królewskim, lecz ostatecznie osiadł w swoim majątku w Czarnolesie, gdzie powstały jego najważniejsze dzieła.

NARODOWE CZYTANIE 2025

z **Janem
Kochanowskim**

1530–1584

fraszki, pieśni
i treny

utwory pełne
mądrości,
emocji i piękna

NARODOWE
CZYTANIE

„Nie porzucaj nadzieje
Jakoć się kolwiek dzieje
Bo nie już słońce ostatnie zachodzi
A po złej chwili piękny dzień przychodzi”

Takie uniwersalne przesłanie niesie ze sobą „Pieśń IX” z Ksiąg wtórych. Pieśni Jana Kochanowskiego to niezwykle poetyckie dzieła, które dzielą się na 2 części- Księgi pierwsze oraz Księgi wtóre. Jest to największy zbiór utworów skomponowany chronologicznie. Najstarsze z nich powstały przed rokiem 1570.

Jan Kochanowski porusza w nich wiele problemów dotyczących wartości, moralności oraz egzystencji człowieka. Nieobce są poecie takie tematy jak: miłość, zabawa, filozofia czy śmierć. Autor w swoich dziełach podejmuje zagadnienia patriotyzmu, nawołuje do przełamania złych schematów w narodzie i społeczeństwie (Pieśń V z ksiąg wtórych), a także wychwala Boga (Czego chcesz od nas Panie...).

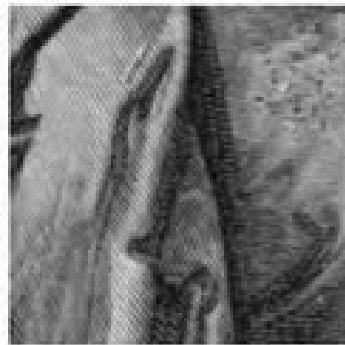
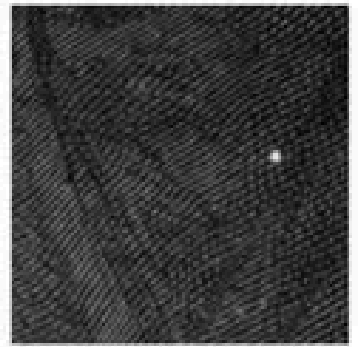
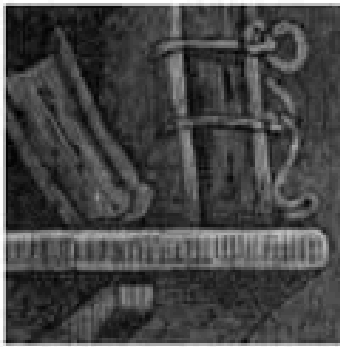
Do najśłynniejszych pieśni autora należą: „Pieśń świętojańska o Sobótce”, która przedstawia obraz spokojnego życia na wsi, „Pieśń V (o spustoszeniu Podola)” nawołuje do walki z Tatarami i rozbudza patriotyzm, „Pieśń IX z Ksiąg wtórych (Nie porzucaj nadzieje...)” pełna optymizmu i wiary oraz „Pieśń IX z Ksiąg pierwszych (Chcemy sobie być radzi..)” zachęca do wspólnego czerpania radości z życia.

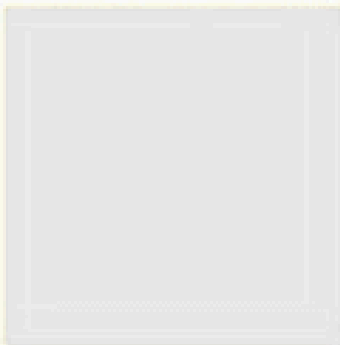
Gdzie jesteś Urszulko?

„Treny” Jana Kochanowskiego to cykl 19 wierszy napisanych po śmierci ukochanej córki poety - Urszulki, która zmarła nagle w wieku około 2,5 lat. Zostały one wydane w 1580 roku i do dziś są uważane za jedno z najważniejszych dzieł polskiej literatury. Kochanowski złamał tradycję - wcześniej treny pisano na cześć znanych i zasłużonych osób, natomiast poeta poświęcił je swojej córce, co było odważnym i nowym podejściem.

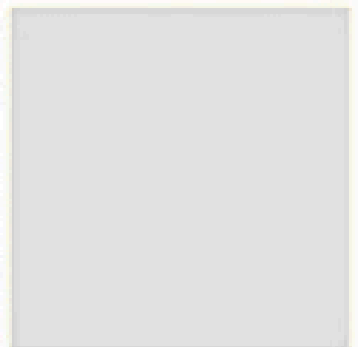
W cyklu tych utworów autor pokazuje swój smutek i cierpienie. Przechodzi przez różne etapy żałoby - wspomnienia, bunt, rozpacz, aż w końcu próbuje pogodzić się z losem. Urszulka w trenach została przedstawiona jako niezwykle zdolna i radosna dziewczynka. Poeta nazywa ją „Safą słowieńską”, porównując dziecko do słynnej greckiej poetki. W ten sposób pokazuje, jak bardzo ją kochał i jak wielki ból sprawiła mu jej strata.

Jan
Kochanowski

ODPRAWA POSŁÓW GRECKICH

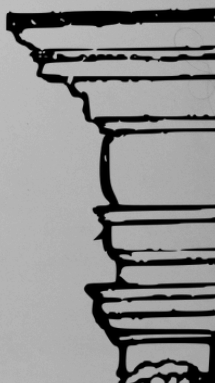

Avia Artis

Czy „Odprawa posłów greckich” to utwór nadal aktualny?

„Odprawa posłów greckich” to jedyny dramat napisany przez Jana Kochanowskiego. Powstał on w 1578 roku na wzór tragedii antycznej. Mimo upływu około 450 lat, dramat pozostaje zaskakująco aktualny. Porusza problemy bliskie każdemu młodemu człowiekowi, takie jak patriotyzm, stawianie własnego dobra ponad dobrem ogółu oraz niebezpieczny wpływ miłości na decyzje życiowe.

To pierwszy polski dramat o tematyce politycznej, który został wystawiony publicznie. Kochanowski zawarł w nim przestrożę dla rządzących ówczesną Polską, jednak z pewnością można z niej czerpać naukę również dzisiaj. Parys, syn króla Troi, przez swoje egoistyczne pragnienia doprowadził do nieodwracalnej tragedii własnego narodu, nie oddając Heleny w ręce Greków. Doprowadził w ten sposób do wybuchu wojny. Autor podkreśla, że władza powinna być sprawiedliwa, a dobro państwa musi zawsze stać na pierwszym miejscu przed dobrem jednostki. Dramat ukazuje nam również godną do naśladowania postawę patriotyczną. Antenor, przyjaciel Parysa, sprzeciwia się jego decyzji i apeluje o jak najlepsze rozwiązanie tej sytuacji bez szkody dla narodu. Nie boi się głosić swoich poglądów, co uczy nas, by nie obawiać się opinii innych, gdy sprawa, o którą walczymy jest dla nas istotna.

Jan Kochanowski radzi, czyli 10 porad od renesansowego poety dla współczesnego człowieka.

Choć żył w XVI wieku, jego słowa wciąż brzmią aktualnie...

1. Troszcz się o zdrowie i doceniaj zwykłe dni, zanim staną się wspomnieniem.

„Szlachetne zdrowie, nikt się nie dowie,
jako smakujesz, aż się zepsujesz.”

(„Na zdrowie”)

2. Nie trać nadziei , gdyż Fortuna zmienna jest jak wiatr — nie buduj na niej swojego spokoju.

„Nie porzucaj nadzieje,
jakoć się kolwiek dzieje;

bo nie już słońce ostatnie zachodzi.”

(„Pieśń IX”)

3. Ciesz się urokami miejsca, w którym żyjesz .

„Wsi spokojna, wsi wesoła,
który głos twej chwale zdoła!”

(„Pieśń świętojańska o Sobótce”)

4. Znaj swoją wartość , ale też granice pychy.

„A jeśli komu Fortuna wiele dała,
temu jeszcze więcej odmienić zwykła.”

(„Pieśń XXIV”)

5. Ucz się pokory i wdzięczności.

„Czego chcesz od nas Panie za Twe hojne dary
Czego za dobrodziejstwa , których nie masz miary”

(Pieśń XXV)

6. Nie troszcz się zbytnio o dobra materialne .

„Fraszki to wszystko, cokolwiek myślimy,
fraszki to wszystko, cokolwiek czynimy.”

(„O żywocie ludzkim”)

7. Zaakceptuj świadomość śmierci i oswój się z bólem.

„Wielkieś mi uczyniła pustki w domu moim,
moja droga Urszulo.”

(„Tren VIII”)

8. Bądź sobą , nie martw się o to , co inni myślą , gdyż
autentyczność ma większą wartość niż pozory i blichtr.

„Nie dbaj o to, co ludzie gadają,
swoje rób, wedle rozumu.”

(parafraza myśli z „Fraszek”)

9. „Carpe diem”- ciesz się życiem i zachowaj radość .

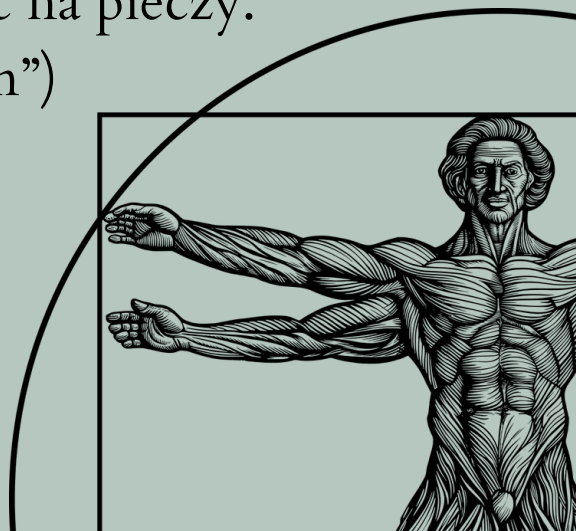
"Dziś bądź wesół, dziś użyj biesiady,
O przyszłym dniu niechaj próznej rady."

(Pieśń XX)

10. Pamiętaj o przemijaniu, ale nie bój się żyć.

„Nie masz na świecie żadnej pewnej rzeczy,
Próżno tu człowiek ma co mieć na pieczy.”

(„O żywocie ludzkim”)

"Śladami Jana Kochanowskiego"

Jeśli jesteście miłośnikami literatury i kochacie piękne zakątki Polski, to koniecznie wybierzcie się w podróż śladami Jana Kochanowskiego – jednego z najwybitniejszych polskich poetów. Mamy dla was kilka miejsc, które pozwolą poczuć klimat jego czasów i lepiej zrozumieć, kim był jeden z najśłynniejszych twórców renesansu.

1. Muzeum Jana Kochanowskiego

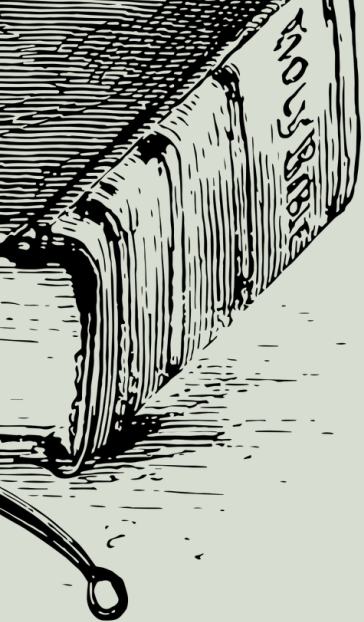
w Czarnolesie. To tutaj poeta zamieszkał w 1575 roku i tworzył swoje najważniejsze dzieła. Dworek otoczony parkiem kryje liczne pamiątki, rękopisy i eksponaty związane z życiem Kochanowskiego i jego rodziny. Jest to niezwykle ciekawe miejsce dla osób interesujących się historią poety.

2. Aleja Lip w Czarnolesie. Według legendy właśnie pod lipami Kochanowski lubił pisać swoje utwory. Jest to symboliczne i urokliwe miejsce na łonie natury idealne na spacer.

3. Kościół Podwyższenia Krzyża
w **Zwoleniu**, zwany "Perłą Ziemi Radomskiej". Świątynia została wzniesiona w późnym gotyku, co jest widoczne w jej zdobieniach i budowie. W podziemiach świątyni znajduje się kaplica Kochanowskich, która jest miejscem pochówku poety i jego rodziny.

4. Pomnik Jana Kochanowskiego
w **Radomiu**. Przypomina on o powiązaniach poety z regionem radomskim. Jest symbolem docenienia poezji Jana Kochanowskiego i podkreśla jego wkład w polską kulturę. Warto zatrzymać się w tym miejscu na pamiątkowe zdjęcie.

ZESPÓŁ REDAKCYJNY:
UCZNIOWIE III LICEUM
OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO
W OSTROŁĘCE

Wiktoria Mierzejewska
Oliwia Ogniewska
Dominika Załęska
Julia Parzych
Julia Krzyżek
Julia Kędzierska

pod opieką
pani mgr Ewy Gąski
i mgr Natalii Nalewajk

OPRACOWANIE CZASOPISMA:
mgr Natalia Nalewajk

Ostrołęka, 2026 r.

